

Innholdsfortegnelse

DOPINGSAKER I NYHETENE – EN MEDIEANALYSE AV NORSK MEDIA	1
TEORI.....	2
METODE	3
STEIN OLAV KROSBY – SKØYTETALENTET SOM FIKK KARRIEREN ØDELAGT AV «EN PAKKE PILLER».....	4
THERESE JOHAUG – DEN OMSTRIDTE DOPINGSAKEN.....	6
NIMBY-TILNÆRMELSEN	10
SAMTIDSKONTEKST – HVORDAN KONTEKSTEN TIL SAMTIDEN PÅVIRKER MEDIA SIN BEHANDLING AV SAKENE	12
SKYLD – MEDIA SIN ROLLE SOM SKYLDSFORDELER.....	14
KONKLUSJON	16

Dopingsaker i nyhetene – En medieanalyse av norsk media

Årene 1988 og 2016 har en ting til felles når det kommer til norsk idrettshistorie: En av landets største idrettsstjerner ble utestengt i sin idrett på grunn av doping. I 1988 ble den unge lovende Stein Olav Krosby utestengt fra skøyteidretten, mens i 2016 ble Therese Johaug utestengt fra langrennsidretten – begge to på grunn av positiv dopingprøve. En annen fellesfaktor er at begge sakene ble nøye oppfulgt av media, og det skapte stort engasjement blant det norske folk. I denne oppgaven vil jeg derfor se nærmere på følgende problemstilling: I lys av relevant teori, hvordan ble dopingsakene til Stein Olav Krosby og Therese Johaug omtalt forskjellig i media?

I løpet av oppgaven skal jeg innom ulike temaer, og disse temaene blir brukt som verktøy for å kunne svare på problemstillingen min. Jeg skal først presentere Krosby- og Johaug-saken, der jeg ser på hvordan Dagbladet og VG skrev om de to dopingsakene. Dette vil bli mye av kildegrunnlaget mitt for oppgaven. Jeg vil deretter se nærmere på kildene jeg har presentert i lys av en NIMBY-tilnærming, som jeg vil forklare senere i oppgaven. Samtidskontekst er et annet tema jeg er innom. Her vil jeg se på hvordan aktuell kontekst fra samtiden påvirker media sin behandling av dopingsakene og hvilken innvirkning det har. Deretter vil jeg se på hvordan media er med på å fordele skyld på ulike profiler i de gjeldende dopingsakene, og hva som kan være årsaken til dette fokuset på skyld. Avslutningsvis vil jeg ha en konklusjon der jeg svarer på problemstillingen i lys av teorien og temaene jeg har gått gjennom.

Hvorfor nettopp disse to sakene? Det er flere grunner til at jeg valgte Krosby- og Johaug-saken. Ser man på skøyteidretten i dag, kan den ikke sammenlignes med statusen langrenn har i Norge, og med seertall nede på 8000 seere er det klart at sportens oppmerksomhet er på en nedadgående kurve¹. Man kan derimot sammenligne skøyteidrettens status med langrenn hvis man går tilbake i tid, og da Krosby var aktiv, på 1980-tallet, hadde sporten en vesentlig høyere status sammenlignet med i dag². Dette var blant annet rett før Johan Olav Koss sin storhetstid, og hans tre individuelle OL-gull på Lillehammer i 1994 ga han stjernestatus i Norge³. Skøytesporten hadde altså en mye høyere status før, og dette kan også begrunnes med å se all oppmerksomheten Krosby fikk i avisene etter sin dopingdom, som jeg kommer tilbake

¹ Sjur Tveito, «Ingen ser skøyter på tv,» Hentet 1. mai 2021 fra <https://direkte.vg.no/vintersport/news/ingen-ser-skoeyter-paa-tv.qBL8KVgld9Xx>

² Esten O. Sæther, «Skøyter som nasjonalsport,» Hentet 1. mai 2021 fra <https://www.dagbladet.no/sport/skoeyter-som-nasjonalsport/66034884>

³ Jørn Sundby, «Johan Olav Koss,» Hentet 1. mai 2021 fra https://snl.no/Johann_Olav_Koss#-OL_p%C3%A5_Lillehammer

til senere. Jeg mener altså at det er viktig å påpeke at skøytesporten hadde omtrent like stor status den gang, som langrenn har i Norge i dag. Dette mener jeg gir større grunnlag for å ta utgangspunkt i nettopp disse to sakene, i og med at statusen til idretten er med på å bestemme hvor mye oppmerksomhet saken vil få i media.

Det er også snakk om to høyt profilerte idrettsutøvere: Krosby, som var Norges største skøytetalent, og Johaug, som ble Norges ener i langrennssporet. Med andre ord er det snakk om to personer som naturligvis vil tiltrekke seg oppmerksomhet fra media, noe som jeg igjen mener gir grunnlag for å bruke nettopp disse to eksemplene i oppgaven min. Samtidig er det snakk om årene 1988 og 2016, og det kan være interessant å se om tidsforskjellen påvirker media sin behandling av sakene i form av temaene jeg skal innom.

Teori

Jeg vil nå presentere noe av teorigrunnlaget mitt for oppgaven, og gå nærmere inn på begreper som blir brukt for å kunne svare på problemstillingen. En av tilnærmelsene jeg har valgt å bruke i oppgaven for å svare på problemstillingen er NIMBY-tilnærmelsen. Denne tilnærmelsen stammer fra begrepet «not in my backyard syndrome», men som jeg referer til som NIMBY eller NIMBY-syndromet. Begrepet er originalt brukt i sammenheng med utbygging av infrastruktur, industri, eller institusjoner, der utbyggingen kan ha en uheldig innvirkning på beboere i nærmiljøet, og der fordelene med utbyggingen gagnar en større, fordelt gruppe av befolkningen. Dette er slik Mark N. Wexler definerer begrepet, og han bruker blant annet utbyggingen av et kjernekraftverk som eksempel. Dette er noe som gagnar en større og fordelt gruppe av befolkningen, men som kan ha en uheldig eller uønsket innvirkning på de lokale innbyggerne⁴. Et annet aktuelt eksempel i Norge i dag kan være utbyggingen av en vindmøllepark: Dette er noe som gagnar en stor del av befolkningen, men som også kan ha en negativ eller uheldig innvirkning på en liten gruppe personer sitt lokalområde. I bunn og grunn handler det om å ønske å bygge noe som blir sett på som positivt eller sårt trengt, men hvis denne byggingen rammer ditt lokalområde negativt så er du plutselig en motstander.

I Peter D. Kinder sin definisjon av begrepet legger han også til at det ofte er slik at overklassen vil drive utbygging, men ikke i deres egen bakgård, og dette går da som regel ut over arbeiderklassen⁵. Wagner og Kristiansen har tatt NIMBY-begrepet og brukt det som en tilnærming til å se på hvordan norsk og svensk media reagerte ulikt på Johaug sin dopingdom,

⁴ Mark N. Wexler, «A sociological framing of the NIMBY (Not In My Backyard) syndrome,» *International Review of Modern Sociology*, 26,1 (1996): 91-110, <https://www.jstor.org/stable/pdf/41421101.pdf>

⁵ Peter D. Kinder, «Not in My Backyard Phenomenon,» Hentet 10. mai 2021 fra <https://www.britannica.com/topic/Not-in-My-Backyard-Phenomenon>

og fant indisier som tilsier at NIMBY-syndromet rammet Norge i omtalelsen av saken. Her er poenget at Norge er for strenge straffer og å slå ned på doping, men når det rammer en norsk utøver, så ønsker de ikke at det skal slås ned på og mener at straffen er for hard⁶. Dette kan sammenlignes med NIMBY, og at Norge ønsker å straffe dopingtatte utøvere, men ikke når det rammer norske utøvere. Dopingsaker er noe som sjelden rammer Norge, og Norge kan dermed sammenlignes med overklassen i Kinder sin definisjon, og der land som er mer kjent for doping, for eksempel Russland, kan sammenlignes med arbeiderklassen, den klassen det vanligvis går ut over. Jeg vil se på sakene til Krosby og Johaug i lys av denne tilnærmelsen senere i oppgaven.

Et annet begrep jeg bruker som verktøy i oppgaven min er samtidskontekst, og jeg vil se på media sin omtale av sakene i lys av dette begrepet. Med samtidskontekst så mener jeg hvordan media er påvirket av kontekst til samtiden og hvordan dette virker inn på behandlingen av dopingsaken til Krosby i 1988 og Johaug i 2016. Jeg går nærmere inn på den kalde krigen, i og med at den vedvarte under Krosby sin sak i 1988, og ser på om russofobi kan ha påvirket media sin behandling av saken. Ray Taras sin definisjon av russofobi går ut på hvordan personer fra den vestlige verden forhåndsdømmer, eller har en tolkning om hvordan personer fra Russland skal oppføre seg og hvilke handlinger som er forventet av dem⁷. Denne forhåndsdømmingen eller tolkningen er ofte forbundet med å være negativt ladet, i og med at begrepet russofobi ofte var i sammenheng med den kalde krigen, da russere hadde et dårlig rykte på seg i vesten⁸. I og med at Krosby-saken fant sted mens den kalde krigen pågikk, er det altså grunnlag for å utforske om norsk media har latt seg påvirke av russofobi, og dette kommer jeg inn på senere i oppgaven.

Metode

For å svare på problemstillingen har jeg også måttet velge metode, og hovedmetoden min er medieanalyse som jeg bruker på avisene VG og Dagbladet. I tillegg til medieanalyse bruker jeg også tekstanalyse for å svare på oppgaven. Det første jeg gjorde da jeg startet arbeidet med oppgaven var å få en oversikt over hvilke aviser jeg kunne bruke som primærkilder. Jeg ville ta utgangspunkt i de samme avisene i begge dopingsakene, og det måtte derfor være aviser som var etablert i 1988, da Krosby-saken fant sted. Ved å bruke nasjonalbiblioteket sitt arkiv fant jeg raskt ut at VG og Dagbladet hadde omtalt Krosby-saken i stor grad. I og med dette også den

⁶ Ulrik Wagner og Elsa Kristiansen, «The Fall of the Queen of Nordic Skiing,» Hentet 12. mai 2021 fra https://www.researchgate.net/publication/332580432_The_Fall_of_the_Queen_of_Nordic_Skiing

⁷ Ray Taras, *Russia's Identity in International Relations: Images, Perceptions, Misperceptions* (New York: Routledge, 2012), 92.

⁸ Taras, *Russia's Identity in International Relations*, 101.

dag i dag er to av de største tabloidavisene i landet, falt valget mitt på de to avisene som utgangspunkt for kildegranskingen.

Videre brukte jeg VG og Dagbladet sine egne arkiver, og brukte søkeordet «Stein Olav Krosby» for å finne avisene som omtalte hans dopingsak. Jeg snevret søket inn til å gjelde tidsperioden 01.01.1988 til 01.03.1988. Den samme metoden ble brukt for å finne stoff om Johaug, og her snevret jeg inn fra 15.09.2016 til 01.01.2017 og brukte søkeordet «Therese Johaug». Dette gjorde jeg for å finne kildegrunlaget av media sin omtalelse rundt Krosby- og Johaug-saken, og i og med at VG og Dagbladet er to av landets største tabloidaviser mener jeg at deres behandling av sakene var en fin måte på å finne det generelle inntrykket i norsk media. Deretter tok jeg utdrag fra kildene som jeg fant i arkivene, og brukte dette som grunnlag i oppgaven. NIMBY-tilnærmelsen, samtidskontekst og skyld var de temaene jeg valgte for å behandle kildegrunlaget mitt videre, og for å kunne svare på problemstillingen.

Stein Olav Krosby – skøytetalentet som fikk karrieren ødelagt av «en pakke piller»

I desember 1983 gikk Krosby 5000-meter under stevnet Oscarløpet i Oslo, og her markerte han sitt enorme skøytetalent for fullt ved å sette verdensrekord for juniorer⁹. Før dette hadde han også satt diverse nasjonale rekorder, men 5000-meteren på Valle Hovin stadion var hans første internasjonale rekord. Krosby, født i 1966, var altså kun 17 år gammel da han satte denne verdensrekorden, og han ble derfor naturligvis sett på som et av Norges store OL-håp i kommende år. Noen nyere eksempler på skøyteløpere som har satt verdensrekord for junior på 5000-meter er blant annet Bob de Jong, Sven Kramer og Håvard Bøkko¹⁰. Dette er alle skøyteløpere som fikk en fantastisk karriere da de trådte inn i seniorklassen, Sven Kramer spesielt. Med andre ord lå det i kortene at Stein Olav Krosby kunne fått en like stor karriere som de nevnte skøyteløperne, som altså har satt nyere verdensrekorder i samme øvelse etter Krosby. Dessverre endte ikke Krosby sin karriere i heder og ære, men tvert imot i skam. Jeg skal nå ta for meg Stein Olav Krosby sin brå karriereslutt, dopingdommen, gjennom å se på hvordan avisene omtalte saken. VG og Dagbladet er, som nevnt, mine primærkilder for denne medieanalysen.

Den 16. januar 1988 starter sportsseksjonen i VG med store fete bokstaver, og tittelen lyder «DOPING»¹¹. Under er det limt inn et bilde av Krosby og hans russiske kamerat og

⁹ "5000m Men Junior World Record Progression," Hentet 2. Mai 2021 fra <http://www.isu.html.infostradasports.com/cache/TheASP.asp@PageID=103150&SportID=103&RecordTypeID=11&EventID=5&GenderID=1&TaalCode=2&StyleID=0&Cache=2.html>

¹⁰ "5000m Men Junior World Record Progression"

¹¹ Egil Svendsby, «Doping,» VG, 16. januar 1988, 36-37.

kollega, Nikolaj Guljajev, der det er redigert inn at Guljajev holder opp et ark med skriften «Til: Stein Krosby Fra: Nikolaj Guljajev»¹². Dette var altså en av Krosby sine gode venner i skøytemiljøet, som for øvrig representerte Sovjetunionen. Videre i samme artikkel skriver VG at dette er «En dopingskandale av dimensjoner», og dette sier altså mye om hvor stor denne saken var for det norske folk, og hvilken overraskende skandale dette var for norsk idrett. Årsaken til at Guljajev nevnes og avbildes, er at det var nettopp han som sendte pakken til Krosby, via den norske skøyteløperen Bjørn Nyland. VG skriver at det hadde vært verdenscup i Innsbruck, og her henvendte Guljajev seg til Nyland for at han skulle ta med denne pakken hjem til Norge og Krosby. Nyland hadde så blitt skeptisk til innholdet i pakken, og leverte den videre til en sveitsisk lege for inspeksjon. Det viste seg å være en pakke med 800 piller av sovjetisk fabrikat, og det var ingen tvil om at det var forbudte stoffer det var snakk om. Pillene var av stoffet methandrostenolon, og dette er en form for anabole steroider¹³.

I samme avis, 16. januar 1988, har VG også et intervju med Krosby. Her blir han utspurt om hendelsen og om hvorvidt han har kjennskap til det, men på dette tidspunktet svarer Krosby blankt nei til alle spørsmål som omhandler doping og taler sin uskyld¹⁴. Dette viste seg å være ren løgn, og den 18. januar, to dager senere, er forsiden i Dagbladet et bilde av Krosby med tittelen «Jeg var dopinglanger»¹⁵. I et intervju med Dagbladet forteller Krosby at han bare ville hjelpe vennen sin, Guljajev, med å selge sovjetisk-produsert dop i vesten. Dette fordi Guljajev ønsket seg vestlig valuta og vestlige forbruksvarer, og Krosby setter her søkelyset på Guljajev og kommer blant annet med kommentaren «Skjønner dere ikke at dette er verst for Nikolaj»¹⁶. Krosby innrømmer videre at han solgte dop i kroppsbyggermiljøet, miljøet som han tidligere hadde vanket i da han hadde en pause fra skøytingen¹⁷.

Den 20. januar 1988 er VG sin forside «Politiet tror ikke på Krosby»¹⁸, og overskriften i sportsseksjonen er «Krosby kommer til å felle seg selv»¹⁹. Bakgrunnen for denne overskriften er at Krosby har vært innom tre ulike forklaringer når han har uttalt seg om dopingskandalen. VG skriver videre at han gikk fra full benektelse, til full tilståelse, og deretter fikk han en advokat, og forklaringen gikk fra full tilståelse til en delvis, men ufarlig tilståelse. Dette svekker Krosby sin troverdighet sterkt, og Krosby har blant annet løyet i VG-intervju da han benektet

¹² Svendsby, «Doping».

¹³ Svendsby, «Doping».

¹⁴ Svendsby, «Doping».

¹⁵ Edvard Bræin, «Jeg var dopinglanger,» *Dagbladet*, 18. januar 1988, 1.

¹⁶ Edvard Bræin, «Jeg ville bare hjelpe en venn,» *Dagbladet*, 18. januar 1988, 20.

¹⁷ Bræin, «Jeg ville bare hjelpe en venn».

¹⁸ Arvid Eriksen, «Politiet tror ikke på Krosby,» *VG*, 20. januar 1988, 1.

¹⁹ Arvid Eriksen, «Krosbys tre forklaringer,» *VG*, 20. januar 1988, 26.

alt²⁰. Det er tydelig at media er mest opptatt av å få hele dopingskandalen frem i lyset, fremfor å beskytte utøveren og minimere skaden på ryktet til norsk idrett. Dette er til dels i kontrast med måten Sovjetunionen behandler saken angående Guljajev – noe jeg kommer tilbake til senere i oppgaven.

«Jeg har dopet meg»²¹ leser overskriften til Dagbladet den 22. januar 1988. Her avbildes Krosby med et stort bilde, og etter at politiet har gått gjennom treningsdagbøkene hans, har han nå kommet med en ny tilståelse. I treningsdagbøkene til Krosby har politiet funnet notater som tilsier at Krosby har satt sprøyter i forbindelse med trening, og Krosby er altså tatt i enda en løgn, i og med at han tidligere nektet for å ha dopet seg. Den 3. mars 1988 blir Krosby utestengt fra all idrett i to år, dommen blir anket, og den 5. mai samme år blir den endelige dommen 30 måneders utestengelse. Straffesaken til Krosby blir imidlertid henlagt den 17. juni 1988. Her slutter på mange måter historien til Krosby og hans skøytekarriere. I motsetning til Krosby så slipper Guljajev unna med kun en advarsel fra det sovjetiske skøyteforbundet, og han deltar i OL i Calgary i 1988²². Dette kommer jeg tilbake til senere.

Therese Johaug – den omstridte dopingsaken

En av utøverne som har dominert skisporet i nyere tid er uten tvil Therese Johaug. Hun har blant annet tretten VM-gull, ett OL-gull, vunnet Tour de Ski sammenlagt tre ganger og 16 individuelle NM-gull²³. Å ha samlet alle disse seirene er en enorm prestasjon, og Johaug har skrevet seg inn i historiebøkene når det kommer til langrennssporten og norsk idrett. Selv om hun har dominert skisporet, så har hun også vært innom sin omdiskuterte dopingsak. Den 13. oktober 2016 møter Norges Skiforbund og Therese Johaug på pressekonferanse. Det er bekreftet at Johaug har avlevert en positiv dopingprøve for stoffet klostebol, en form for anabole steroider, den 16. september 2016²⁴.

I pressekonferansen møter en gråtende Johaug, som starter med å fortelle om følelsene sine. Hun er knust, fortvilet og forbannet og forteller om hvor ille hun har hatt det den siste uken. Johaug kommer også tidlig med uttalelsen «jeg har null skyld i den saken her»²⁵, og hun sier tydelig at hun ikke tar på seg skylden for det som skjedde, men mener at det er legen hennes, Fredrik Bendiksen, som har skylden. Johaug forteller om at hun fikk en solbrent leppe på

²⁰ Eriksen, «Krosbys tre forklaringer».

²¹ Hugo Antonsen, «Jeg har dopet meg,» *Dagbladet*, 22. januar 1988, 25.

²² Knut E. Svegaarden, «Komedi som ble til tragedie,» *VG*, 24. oktober 2017, 6-9.

²³ Rolf Bryhn og Stig A. Pettersen, «Therese Johaug,» Hentet 5. mai 2021 fra https://snl.no/Therese_Johaug

²⁴ «Pressemelding 13. oktober 2016,» Hentet 05. mai 2021 fra <https://www.antidoping.no/nyheter/pressemelding-13-oktober-2016>

²⁵ Ole K. Strøm, «Folket gir Johaug lite ansvar for doping,» *VG*, 14. oktober 2016, 4-5.

treningsleir i Seiser Alm og at dette ble verre underveis på turen. De reiste videre til Livigno, og det var her legen, Bendiksen, skulle hjelpe Johaug med å finne en krem for såret. Han hadde ikke med seg den kremen som var tiltenkt i legekofferten, og han besøkte derfor et apotek og kjøpte med seg to kremer. Johaug brukte først den ene kremen i to dager, men da denne ikke oppnådde ønsket effekt, begynte hun å bruke den andre kremen, i samråd med Bendiksen. Hun uttaler at hun spurte Bendiksen om noen av kremene stod på dopinglisten, men hun fikk nei som svar. Det viser seg at krem nummer to heter Trofodermin, og det er her hun har fått i seg stoffet klostebol, mener Johaug²⁶. Det er et stort bilde av en gråtende Johaug som forklarer seg under intervjuet, og hun avslutter med å si «Jeg skal vise alle, at jeg er så uskyldig i den saken her»²⁷.

Dagbladet sin overskrift i sportsseksjonen den 14. oktober 2016 er «Finnene kjøper ikke leppe-forklaring»²⁸, og de har intervjuet Jauhojärvi og Saarinen, som da var aktive langrennsløpere. Her forteller Jauhojärvi at han ikke tror på Johaug sin forklaring, angående leppesalven, men at det er opp til World Anti-Doping Agency, WADA, å bestemme hvilken straff hun skal få. Saarinen trekker frem at det er utøveren sitt eget ansvar å vite hvilke stoffer hun får i seg, og forteller videre at hun er skuffet og sjokkert. Dagbladet har altså her kommet med en noenlunde kritisk artikkel, men vel å merke så er intervjuobjektene utenlandske, og det er kun Jauhojärvi og Saarinen som her mener at Johaug er skyldig. I selve artikkelen så har Dagbladet en litt mer defensiv tilnærming, der intervjueren svarer på meningene til intervjuobjektene med påstander som mer eller mindre forsvaret Johaug sin uskyldighet. Da Jauhojärvi sier at han ikke tror på leppe-forklaringen, kontrer Dagbladet sin intervjuer med å forklare hvordan teorien kan stemme. Dagbladets intervjuer drar også inn den tidligere dopingdommen til Martin Johnsrud Sundby til sammenligning, og dette kan virke som en avledning fra Johaug-saken²⁹.

En annen artikkel Dagbladet skriver den 14. oktober 2016 har overskriften «Det finnes ikke ord»³⁰. Her er det store bilder av en Johaug som tørker tårene, og artikkelen handler om hvor tungt det var for henne å bære på hemmeligheten om at hun hadde avlevert en positiv dopingprøve. Denne hemmeligheten måtte Johaug holde på i en uke, og det var kun et fåtall andre som var klar over dommen. Videre i artikkelen skriver Dagbladet at hun gråt med langrennssjefen, Vidar Løfshus, da han ringte henne etter å ha fått beskjeden om dopingprøven

²⁶ Strøm, «Folket gir Johaug lite ansvar for doping».

²⁷ Strøm, «Folket gir Johaug lite ansvar for doping».

²⁸ Øyvind Godø, «Finnene kjøper ikke leppe-forklaring,» *Dagbladet*, 14 oktober 2016, 18.

²⁹ Godø, «Finnene kjøper ikke leppe-forklaring».

³⁰ John Rasmussen, «Det finnes ikke ord,» *Dagbladet*, 14. oktober 2016, 16-17.

fra Antidoping Norge. Den belastningen det hadde vært på Johaug da hun bar på hemmeligheten var altså i fokus, og saken blir omtalt som et doping-sjokk. Her igjen har Dagbladet en forsvarende artikkel som behandler Johaug mer som et offer, og om det hadde vært en utenlandsk utøver er det tilnærmelig å tenke at saken hadde blitt omtalt som en dopingskandale, fremfor et doping-sjokk³¹.

VG omtaler også saken som dopingsjokket, fremfor dopingskandalen, og den 14. oktober lager de en sak med nåværende landslagstrener for herrelandslaget i fotball, Ståle Solbakken, der overskriften er «Jeg føler med ham»³². Solbakken refererer her til sin nære venn, Fredrik Bendiksen, som er legen Johaug ga skylden under hennes pressekonferanse. Her stiller VG sin intervjuer spørsmål om hvordan Bendiksen kunne begå en så stor feil, altså gi Johaug denne salven, og Solbakken forteller om hvor god erfaring han har med Bendiksen som lege. Her er det altså ingenting fokus på Johaug, men kun på Bendiksen, som på mange måter får skylden for dopingsaken til Johaug³³. I en mindre artikkel på samme side er overskriften «-Merkelig at leppekrem er doping»³⁴. Her er den russiske langrenns-presidenten, Jelena Välbe, intervjuet. Hun avdramatiserer hele saken og forteller om hvor rart hun synes det er at Johaug skal bli tatt i doping for bruk av en leppekrem på en solbrent leppe³⁵. Igjen er det relativt forsvarende artikler som skrives angående Johaug-saken, og VG er på mange måter med på å legge skylden på Bendiksen.

Den 16. oktober 2016 kan vi lese overskriften «-Hun har behov for fred og ro»³⁶, og igjen er det en gråtende Johaug som er bilde for artikkelen i VG. I artikkelen står det at Johaug valgte å droppe landslagssamlingen i Val Senales, som hun hadde anledning til å delta på selv om hun var under etterforskning for dopingsaken. Videre står det at hun dropper landslagssamlingen fordi hun trenger hvile og ro i denne vanskelige situasjonen, og Johaug sin advokat kommenterer at det er en klok avgjørelse³⁷. En annen artikkel på samme side forsvarer igjen Johaug angående dopingsaken. Her er professor Dag Vidar Hanstad intervjuet, og han frykter at Johaug sin straff vil bli påvirket av Norge sitt ståsted når det gjelder antidoping. Han forteller at Norge er langt fremme i antidopingarbeidet, og er redd for at Johaug sin sak kan bli

³¹ Rasmussen, «Det finnes ikke ord».

³² Jostein Overvik og Ole K. Strøm, «-Jeg føler med ham,» VG, 14. oktober 2016, 7.

³³ Overvik og Strøm, «Jeg føler med ham».

³⁴ Ole K. Strøm, «-Merkelig at leppekrem er doping», VG, 14. oktober 2016, 7.

³⁵ Strøm, «-Merkelig at leppekrem er doping».

³⁶ Lillian Holden og Jonas Wikborg, «-Hun har behov for fred og ro,» VG, 16. oktober 2016, 4.

³⁷ Holden og Wikborg, «-Hun har behov for fred og ro».

brukt for å sette et eksempel, der hun får strengere straff enn det han mener hun fortjener. Hanstad mener at saken er «en temmelig sær greie»³⁸.

I sportsseksjonen til Dagbladet den 17. oktober lyder overskriften «De ubesvarte spørsmålene»³⁹. Her er det den svenske avis kommentatoren Ludvig Holmberg som er intervjuet, og han mener noe lugger i Johaug-saken. Holmberg trekker frem at Johaug tidligere har sagt at hun sjekker salver som hun kjøper flere ganger, mens denne gangen så skal hun ikke ha sjekket salven noe selv, men kun stolt på legen sin. Holmberg sitt neste poeng er kanskje det beste, og det er at salven, Trofodermin, var merket tydelig på pakken med doping. At både Johaug sin lege, Bendiksen, og Johaug selv ikke har lagt merke til dette, mener Holmberg er usannsynlig. TV2-ekspert Mads Kaggestad har også et innspill i artikkelen, og dette handler om skiforbundet sin utøverkontrakt. Kaggestad forteller at det står i kontrakten at utøvere skal følge rådene de får fra forbundets leger, og videre mener han at dette kan bli brukt som forsvar i Johaug-saken, ettersom Johaug fulgte legen sitt råd⁴⁰. En gjenganger her er at det er en utenlandsk profil som kommer med kritiske spørsmål angående Johaug sin dopingsak, mens det er en nordmann som forsvarer Johaug og hennes sak.

I VG, den 17. oktober, er friidrettstrener Gjert Ingebrigtsen inne på det samme som professor Dag Vidar Hanstad var da han ble intervjuet i samme avis. Ingebrigtsen mener dette er en fillesak, men at Norge som er så frempå når det kommer til antidoping, har satt seg selv i en vanskelig situasjon. Han betegner Norge og nordmenn som moralens vokter, og at nordmenn er raske med å fordømme andre når det kommer til positive dopingprøver⁴¹. Ingebrigtsen er altså her inne på at Norge, som er i bresjen når det kommer til antidopingarbeid, har et dilemma foran seg nå når en av deres egne er i en dopingsak. Dette er fordi det regnes med at Norge skal slå like hardt ned på sine egne som på andre land sine utøvere.

Den 20. oktober lager VG og Dagbladet to nesten identiske saker. VG sin overskrift lyder «Det som er skjedd med Johaug kunne skjedd meg. Det kunne skjedd hvem som helst»⁴². I Dagbladet er overskriften «-Det kunne ha skjedd meg»⁴³. Her har de to avisene valgt hver sin folkefavoritt blant eks-skiløpere, VG med Øystein Pettersen, og Dagbladet med Oddvar Brå. I artiklene forteller Pettersen og Brå om hvor lett det er å gjøre en slik feil, og at det kunne skjedd

³⁸ Ole K. Strøm, «Hanstad om dopingsaken: -Temmelig sær greie,» VG, 16. oktober 2016, 4.

³⁹ Joachim Baardsen, «De ubesvarte spørsmålene,» *Dagbladet*, 17. oktober 2016, 14.

⁴⁰ Baardsen, «De ubesvarte spørsmålene».

⁴¹ Ole K. Strøm, «Denne saken er en kjempeutfordring for Norge som moralens vokter,» VG, 17. oktober 2016, 6.

⁴² Camilla Vesteng, «Det som er skjedd med Johaug kunne skjedd meg. Det kunne skjedd hvem som helst,» VG, 20. oktober 2016, 4-5.

⁴³ Bengt Berg, «-Det kunne ha skjedd meg,» *Dagbladet*, 20. oktober 2016, 20.

alle og enhver. Det å bruke to godt likte personligheter fra skisporten til å kommentere saken på dette viset, er en måte på å forsvare Norge og Johaug.

Selv om Johaug-saken strekker seg over en mye lengre tidsperiode har jeg valgt å fokusere på hvordan media omtalte saken den første uken, slik jeg gjorde med Krosby-saken. Grunnen er at jeg mener dette er det tidsrommet hvor det er mest interessant å observere hvordan media opptrådte, det er mens nyheten om en norsk dopingskandale er fersk. Johaug ble utestengt i 13 måneder, den 10. februar 2017, av domsutvalget. Den 7. mars 2017 anker det internasjonale skiforbundet (FIS) saken inn for Idrettens voldgiftsrett (CAS), dette fordi FIS mener Johaug har fått en for mild straff, og bruker poenget om at Johaug burde ha sett dopingadvarselen på salvepakningen. Den 22. august 2017 kommer dommen fra CAS, og Johaug sin nye dom er på 18 måneder med utestengelse. I tillegg åpnet påtalenemnda i Antidoping Norge en egen sak mot legen, Bendiksen, den 19. oktober 2016. Denne saken blir henlagt den 29. mars 2017⁴⁴.

NIMBY-tilnærmelsen

Som nevnt tidligere i oppgaven så er det allmenn kjent at Norge bærer et stolt preg over å være i teten når det kommer til arbeid med antidoping, og professor i sport management, Dag Vidar Hanstad, nevnte hvordan han var redd for at Norge sin status innen antidoping kom til å gi Johaug en strengere straff enn fortjent for å sette et eksempel⁴⁵. I et annet intervju med VG var også friidrettstrener Gjert Ingebrigtsen inne på samme tema, og han sa at dette var en vanskelig sak for Norge, som ofte påtok seg rollen som «moralens vokter»⁴⁶. Dette er et vesentlig poeng å hente frem når det kommer til en NIMBY-tilnærmelse, nemlig fordi det er tydelig at Norge som land er kjent for å slå hardt ned på doping, men når det rammet Johaug, så ble tonen en annen. Hanstad uttalte i sitt intervju med VG at saken til Johaug var en sær greie, mens Ingebrigtsen mente det var en fillesak.

På denne måten kan vi altså bruke en NIMBY-tilnærmelse på dopingsakene. Vi vet at Norge er et av de fremste landene når det kommer til kampen mot doping og jobben med antidoping, og om Norge da ikke reagerer likt hvis en av deres egne utøvere blir tatt i doping, kan det trekkes klare linjer mot NIMBY-syndrom. Norge ønsker å slå hardt ned på dopingsaker, men når det rammer egen utøver, mener de at straffen er for hard. Jeg vil nå sammenligne hvordan media behandlet dopingsaken til Krosby og Johaug i lys av NIMBY-tilnærmelsen.

⁴⁴ «Tidslinje for Therese Johaug's positive dopingprøve,» Hentet 10. mai 2021 fra <https://www.langrenn.com/tidslinje-for-johaugs-positive-dopingproeve.5917298-1743.html>

⁴⁵ Strøm, «Hanstad om dopingsaken».

⁴⁶ Strøm, «Denne saken er en kjempeutfordring».

Den første distinktive forskjellen som man kan se i kildene jeg har presentert fra VG og Dagbladet, er at Krosby-saken ble omtalt som en dopingskandale, mens Johaug-saken ble omtalt som et dopingsjokk. VG omtalte blant annet saken til Krosby som «en dopingskandale av dimensjoner»⁴⁷, og dette har en mye mer alvorlig klang i forhold til Johaug-saken som ble omtalt som et dopingsjokk både i VG og Dagbladet⁴⁸. Dette er noe som kan tyde på at NIMBY-syndromet er mer til stede i 2016 under Johaug-saken, kontra i 1988 og Krosby-saken.

Et annet punkt som er mer likt i dopingsakene, er at i begge tilfeller ble en annen person tungt vektlagt med tanke på skyld. I Krosby-saken ble Guljajev tidlig med i bildet, ettersom det var han som sendte pillene til Krosby. I starten av saken ble det derfor stort fokus på Guljajev, og at Sovjetunionen burde gi han en skikkelig straff for å sette et eksempel. Krosby uttalte også selv at denne saken var verst for Guljajev, og Dagbladet skrev som nevnt tidligere en artikkel med overskriften «Jeg ville bare hjelpe en venn»⁴⁹, der fokuset var at Krosby kun gjorde dette i god ånd for Guljajev sin skyld. På grunn av Krosby sine egne uttalelser få dager senere, der han blant annet innrømte å ha vært langer og å ha dopet seg selv, ble fokuset igjen lagt over på Krosby. Her kan man trekke paralleller til Johaug-saken, hvor legen hennes, Bendiksen, fikk et enormt stort fokus i norsk media. «Jeg føler med ham»⁵⁰ var overskriften i et intervju med Ståle Solbakken, og her virker det som om at det er Bendiksen som har hele skylden. Alt fokuset i denne artikkelen er skjøvet over på Bendiksen, og her virker det som at Johaug ikke har noe ansvar, men at Bendiksen ene og alene er ansvarlig. Dette er en måte å prøve å skifte fokuset vekk fra Johaug, selv om det er hun som er den ansvarlige for sine handlinger.

Et annet interessant punkt, som kun kan trekkes frem fra Johaug-saken, er at både Dagbladet og VG publiserte to nesten identiske artikler på samme dag, den 20. oktober, som presentert tidligere i oppgaven. Her blir henholdsvis de to joviale og landskjære idrettspersonene Oddvar Brå og Øystein Pettersen brukt for å lage sak om at dopingsaken til Johaug kunne ha skjedd med hvem som helst. Dette er en måte på å avdramatisere dopingsaken til Johaug, og et forsøk på igjen å frikjenne Johaug for det hun har gjort. Ved å bruke to populære idrettspersonligheter som begge tidligere har vært langrennsløpere, er det grunn til å tro at det er større sjanse for at personene som leser artiklene sier seg enige med uttalelsene til Brå og Pettersen.

⁴⁷ Svendsby, «Doping».

⁴⁸ Rasmussen, «Det finnes ikke ord».

⁴⁹ Bræin, «Jeg ville bare hjelpe en venn».

⁵⁰ Overvik og Strøm, «-Jeg føler med ham».

Det er også nevneverdig å påpeke at i de eksemplene jeg har brukt fra media i oppgaven min, så er det kun utenlandske profiler som stiller seg på den kritiske siden av Johaug-saken. Dagbladet lagde to saker som var i det mer kritiske sjiktet der de finske idrettsprofilene, Jauhojärvi og Saarinen, uttalte seg kritisk om Johaug-saken og om hvorvidt hennes forklaring stemte. I den andre saken var det den svenske aviskommentatoren Holmberg som stilte kritiske spørsmål til Johaug sin forklaring. Etter Holmberg sine kritiske spørsmål kom Mads Kaggestad med i artikkelen, men i stedet for å bygge på Holmberg sine kritiske spørsmål, så kom han med et forsvarspunkt for Johaug. Han mente skiforbundet sin utøverkontrakt kunne brukes som forsvar for Johaug, i og med at det der stod at utøveren skulle følge legenes råd⁵¹. Her kan man altså se et mønster med at når media inkluderer kritiske artikler, så kommer det fra utenlandsk hold. I motsetning til de utenlandske profilene så påtar de fleste nordmenn seg en forsvarsrolle ovenfor Johaug, slik som vi kan se både Hanstad, Ingebrigtsen, Kaggestad, Brå og Pettersen har gjort.

Ved å peke på de nevnte poengene ovenfor er det anlegg for å tenke at NIMBY-syndromet er mer til stede under Johaug-saken i forhold til Krosby-saken. Det er flere punkter som peker i retning NIMBY-syndromet under Johaug-saken, og jeg mener at en forklaring på dette er at Norge her har pekt seg enda mer ut i kampen mot doping i 2016, i forhold til i 1988. I kildene til Johaug-saken ble det ved flere anledninger nevnt hvor stort fokus Norge har på å slå ned på doping, mens det ikke var et fokus på dette i kildene til Krosby-saken. Fallhøyden til Norge er altså større i 2016, når det kommer til at en egen utøver skal bli tatt for doping, kontra fallhøyden i 1988. Vi kan altså se at tilstedeværelsen av NIMBY-syndromet påvirker media sin behandling av Johaug-saken i 2016, ved at media i en større grad går i forsvarsmodus angående Johaug i stedet for å stille de kritiske spørsmålene. Et eksempel for å underbygge denne påstanden er som nevnt at Johaug-saken ble omtalt som et dopingsjokk, mens Krosby-saken ble omtalt som en dopingskandale.

Samtidskontekst – hvordan konteksten til samtiden påvirker media sin behandling av sakene

I dette kapittelet vil jeg se på hvordan kontekst til den aktuelle samtiden, 1988 og 2016, påvirker media sin behandling av dopingsakene. Den kalde krigen og russofobi er noe jeg vil se nærmere på angående Krosby-saken, og angående Johaug-saken vil jeg blant annet se på hvordan andre dopingsaker som var rundt samme tidsperiode påvirket media.

⁵¹ Baardsen, «De ubesvarte spørsmålene».

Som nevnt tidligere var den sovjetiske Nikolaj Guljajev en sentral person angående Krosby sin dopingsak. Det var han som sendte pakken med pillene til Krosby, samt at Krosby og media var ute etter å legge mest mulig fokus over på Guljajev tidlig i saken. Saken til Krosby skjedde under slutten av den kalde krigen, og russofobi er et begrep som var aktuelt blant annet under denne tidsperioden⁵²

I sammenheng med Krosby-saken er det flere tilfeller der det kan tyde på tegn til russofobi, i og med at det står en del om Guljajev. VG skrev blant annet at «Det er jo ikke noe nytt at østeuropeere bringer med seg dopingpiller til store mesterskap»⁵³, og dette kan være tegn på en type negativ forhåndsdømming som er typisk for russofobi. VG skrev også en artikkel den 23. januar 1988 om Guljajev med overskriften «Nikolaj Guljajev – den nye sovjetborger»⁵⁴. De starter denne artikkelen med å si at «Han er den nye sovjetborger personlig. Utadvendt, dannet, blid og hyggelig. Veltalende, og på alle måter sympatisk.»⁵⁵. Hvis de beskriver Guljajev som den nye sovjetborger med disse positive komplimentene, så er det nærliggende å tro at de mener den «gamle sovjetborger» er, så er han ikke utadvendt, ikke dannet, ikke blid og hyggelig, og heller ikke veltalende eller sympatisk. Dette stemmer igjen overens med tegn på russofobi, der Guljajev er et unntak av stereotypen i denne artikkelen.

Angående Johaug-saken, så ble hennes sak ofte sammenlignet med tidligere aktuelle dopingsaker. Dette er noe som er eget for Johaug-saken kontra Krosby-saken, fordi det er flere dopingsaker i samtiden til Johaug-saken i 2016. 21. februar 2017 skrev Dagbladet blant annet en artikkel med overskriften «Johaug hadde 260 ganger mer dop i kroppen enn Contador: - Endelig nyanserer vi ting litt»⁵⁶. Her viste Dagbladet til at mengden med klostebol Johaug hadde i kroppen var 13 nanogram, mens Contador kun hadde 0.05 nanogram med clenbuterol i kroppen. I likhet med Johaug hadde Contador, som på den tiden var en av verdens beste syklister, også en litt uvanlig unnskyldning. Forklaringen til Contador var nemlig at han måtte ha fått i seg stoffet av å spise en forurenset biff. Denne forklaringen ble ikke trodd på av CAS, og Contador fikk to år utestengelse, 6 måneder mer enn Johaug fikk⁵⁷. På denne måten ble samtidskontekst, en tidligere dopingsak av en toppidrettsutøver, brukt for å nyansere Johaug sin dopingdom. Dagbladet laget en ny artikkel den 5. september 2017, der de forklarte at det

⁵² Taras, *Russia's Identity in International Relations*, 101.

⁵³ Arvid Eriksen, «From Russia With Love,» VG, 16. januar 1988, 38.

⁵⁴ Sturla Sjem og Åge Dalby, «Nikolaj Guljajev – den nye sovjetborger,» VG, 23. januar 1988, 36.

⁵⁵ Sjem og Dalby, «Nikolaj Guljajev – den nye sovjetborger».

⁵⁶ Mads G. Burheim, «Johaug hadde 260 ganger mer dop i kroppen enn Contador: Endelig nyanserer vi ting litt,» Hentet 11. mai 2021 fra <https://www.dagbladet.no/sport/johaug-hadde-260-ganger-mer-dop-i-kroppen-enn-contador---endelig-nyanserer-vi-ting-litt/67241247>

⁵⁷ Burheim, «Johaug hadde 260 ganger mer dop i kroppen enn Contador».

ikke var forenelig å sammenligne clostebol, stoffet til Johaug, med clenbuterol, stoffet til Contador⁵⁸. Det var altså en dårlig sammenligning, men her ser man hvordan aktuelle dopingsaker kan påvirke hvordan media omtaler for eksempel Johaug sin dopingsak.

Et annet eksempel er Martin Johnsrud Sundby sin dopingsak, og den 20. juli 2016, bare noen måneder tidligere enn Johaug sin sak, så skriver VG en artikkel der de uttaler at Sundby er utestengt i to måneder. Han mistet i tillegg sammenlagtseieren fra Tour de Ski og verdenscupen i 2014/2015-sesongen, og dette på grunn av at han hadde for høye verdier av astmamedisinen ventoline⁵⁹. I likhet med Johaug så stolte nemlig Sundby på legen sin, Knut Gabrielsen, som var landslagslege i skiforbundet. Overskrifter som «Slik kan Sundby-dommen skape Johaug-trøbbel»⁶⁰ og «Sundby synes synd på Johaug: -Det er uendelig trist»⁶¹ ble brukt i artikler fra henholdsvis VG og Dagbladet. Her påvirker også samtidskonteksten, i form av en tidligere dopingdømt norsk skiløper, media sin behandling av Johaug-saken. I det tidligere nevnte intervjuet Dagbladet hadde med Jauhojärvi og Saarinen blir også spørsmålet «Synes du Johaug-saken er bedre eller verre enn Sundby-saken?»⁶² stilt, og her igjen ser man hvordan de to dopingsakene blir sammenlignet opp mot hverandre i media sin behandling av Johaug-saken.

For å summere kan man altså se at samtidskonteksten påvirker media sin behandling av de to dopingsakene. Det er faktorer som tilsier at den kalde krigen og russofobi kan ha påvirket media sitt syn på, og behandling av, den sovjetiske skøyteløperen Nikolaj Guljajev, og hvordan han ble nevnt som den nye sovjetborger. I Johaug-saken kan man se hvordan aktuelle tidligere dopingsaker blir en del av konteksten, og media bruker disse sakene for å sammenligne dem med Johaug sin sak. Dette er med på å nyansere dopingsaken til Johaug.

Skyld – media sin rolle som skyldfordeler

En fellesnevner for både Krosby- og Johaug-saken er at media har meninger om hvem de tror er ansvarlige for dopingsaken, som jeg har vært inne på tidligere. Jeg vil se nærmere på hvordan Dagbladet og VG omtaler skyld når det kommer til de ulike dopingsakene, og hvordan de behandler dette temaet. Dette mener jeg er interessant fordi media sin rolle som den fjerde statsmakt har stor innflytelse over det norske folk, og jeg vil se på om temaet skyld blir

⁵⁸ Esten O. Sæther, «Jo, det ble funnet 260 ganger mindre dop hos Contador. Men hva så?», Hentet 11. mai 2021 fra <https://www.dagbladet.no/sport/jo-det-ble-funnet-260-ganger-mindre-dop-hos-contador-men-hva-sa/68660226>

⁵⁹ Even Braastad, «Sundby utestenges etter brudd på dopingregler», Hentet 12. mai 2021 fra <https://www.vg.no/sport/langrenn/i/vLoxX/sundby-utestenges-etter-brudd-paa-dopingregler>

⁶⁰ Anders K. Christiansen og Mikal Aaserud, «Slik kan Sundby-dommen skape Johaug-trøbbel», Hentet 12. mai 2021 fra <https://www.vg.no/sport/langrenn/i/XyL8n/slik-kan-sundby-dommen-skape-johaug-troebbel>

⁶¹ «Sundby synes synd på Johaug: -Det er uendelig trist», Hentet 12. mai 2021 fra <https://www.dagbladet.no/sport/sundby-synes-synd-pa-johaug---det-er-uendelig-trist/68658983>

⁶² Godø, «Finnene kjøper ikke leppe-forklaring».

behandlet forskjellig i de to ulike dopingsakene angående Krosby og Johaug, og hvilken betydning dette kan ha.

For å starte med Krosby-saken så er det tre personer jeg vil gi oppmerksomhet til: Krosby, Guljajev, og den sovjetiske legen Valerij Smetanin. Det hele startet som nevnt med Krosby og Guljajev, med overskriften «Doping»⁶³, der det var et bilde av vennene Guljajev og Krosby med teksten «Til: Krosby Fra: Guljajev»⁶⁴. Mistanken fra VG startet altså med at både Guljajev og Krosby var skyldige i doping, da pakken inneholdt anabole steroider. Som jeg nevnte i kapittelet om Krosby, så hadde han et intervju med VG samme dag som nyheten kom i avisene, der han svarte blankt nei på alle påstander om doping og kjennskap til pillene⁶⁵. Denne forklaringen varte ikke lenge da Krosby selv innrømte å ha vært lenger to dager senere⁶⁶, for så å komme med enda flere innrømmelser senere. Krosby ble altså ikke bare sett på som skyldig, men media tok han også i ren løgn.

Guljajev ble også tidlig dømt skyldig av media, og det var forventinger om at han skulle få en streng straff av det sovjetiske forbundet, og i hvert fall ikke møte til OL i Calgary samme år⁶⁷. Det ble viet så å si like stor mistanke rundt Guljajev i VG som rundt Krosby, og de ventet spent på dommen fra det sovjetiske forbundet⁶⁸. Dagbladet kom blant annet med overskriften «Guljajev er ferdig»⁶⁹ den 22. januar 1988, men det skulle vise seg at det ikke stemte.

«-Tror ikke på russerne»⁷⁰ lød overskriften den 23. januar i VG, og det sovjetiske forbundet hadde kommet med sin forklaring. Da Krosby var på treningsleir med Guljajev hadde Krosby spurt Guljajev om noen tabletter som han skulle gi til noen venner for medisinsk bruk. Guljajev var ikke klar over hvilke tabletter Krosby snakket om, og henvendte seg til doktoren på det sovjetiske landslaget, Smetanin, som også var i garderoben sammen med dem. Guljajev synes det ble for varmt i garderoben og gikk derfor ut. Krosby fortsatte å mase på Smetanin om tablettene, men Smetanin sa først nei på grunn av at disse tablettene ikke ble brukt i laget og at de var forbudt. Til slutt ga Smetanin etter, og han gikk på et apotek for å kjøpe tablettene, som kun var en gave uten snakk om penger i bildet⁷¹. Dette var den sovjetiske forklaringen, og

⁶³ Svendsby, «Doping».

⁶⁴ Svendsby, «Doping».

⁶⁵ Svendsby, «Doping».

⁶⁶ Bræin, «Jeg var dopinglanger».

⁶⁷ Arvid Eriksen, «Disk på livstid?», VG, 19. januar 1988, 30.

⁶⁸ Rolf A. Odiin, «Siste fra Moskva: Sportskomiteen i møte», VG, 20. januar 1988, 25.

⁶⁹ Edvard Bræin, «Guljajev er ferdig», *Dagbladet*, 22. januar 1988, 1.

⁷⁰ Niels Røine, «-Tror ikke på russerne», VG, 23. januar 1988, 34.

⁷¹ Røine, «-Tror ikke på russerne».

Guljajev gikk derfor fri med kun en advarsel, mens Smetanin fikk hele skylden i den sovjetiske leiren.

I Johaug-saken har jeg allerede vært inne på hvordan Johaug selv uttalte seg i sin første pressekonferanse. Hun startet med «jeg har null skyld i den saken her»⁷² og avsluttet med «jeg skal vise alle, at jeg er så uskyldig i den saken her»⁷³. Dette gikk brått utover legen hennes, Bendiksen, og han ble i stor grad omtalt som syndebukken i media. Dette førte til at Johaug fremsto mer som et offer, fremfor en dopingtatt utøver. Som jeg var inne på i kapittelet om samtidskontekst, lærte vi at også Sundby-saken endte med at legen fikk skylden, og effekten av at legen får skylden er altså at den dopingtatte utøveren blir sittende igjen med en offerrolle, fremfor rollen som en dopingtatt utøver. I Krosby-saken var det også legen Smetanin som fikk skylden i den sovjetiske leiren, og dette førte til at Guljajev slapp straff. Det kan altså tyde på at en vanlig forsvarsmekanisme er å gi skylden på legen, for å minske skaden på utøveren og landets rykte.

Krosby hadde ingen lege han kunne gi skylden, og han endte opp med å se dårlig ut i media også på grunn av at han ble tatt i løgn. En vesentlig forskjell her er at Krosby endte opp som den skyldige i media, og mer som en hakkekylling, i forhold til Johaug, Sundby og Guljajev som hadde leger som fikk en stor del av skylden. Krosby er også den eneste av disse utøverne som ikke returnerte til sporten sin etter dommen, og til VG i 2017 sier han blant annet «Jeg ble jaktet vilt av mediene, og det nyttet nesten ikke å gå ut»⁷⁴ og «Jeg ble frosset helt ut av miljøet»⁷⁵. Dette kan tyde på at en av konsekvensene av at han ble sett på som mer skyldig i media i forhold til de andre nevnte utøverne, er at han ikke hadde samme mulighet til å returnere som toppidrettsutøver.

Konklusjon

Jeg har nå sett på hvordan VG og Dagbladet omtalte dopingsakene til Krosby og Johaug, og har også sett på omtalen i lys av relevant teori. Med dette som bakgrunn vil jeg nå komme med en konklusjon på problemstillingen min: I lys av relevant teori, hvordan ble dopingsakene til Stein Olav Krosby og Therese Johaug omtalt forskjellig i media?

For å kunne svare på dette så brukte jeg tre forskjellige tilnærminger til hvordan jeg så på medieomtalen. Jeg brukte først NIMBY-tilnærmelsen, deretter så jeg på sakene i lys av

⁷² Strøm, «Folket gir Johaug lite ansvar for doping».

⁷³ Strøm, «Folket gir Johaug lite ansvar for doping».

⁷⁴ Knut E. Svegaarden, «Stein Krosby: Skøyteløperen som ble forhatt, utstøtt og dopingdømt,» Hentet 14. mai 2021 fra <https://www.vg.no/sport/i/8wkzv1/stein-krosby-skoeyteloeperen-som-ble-forhatt-utstoett-og-dopingdoemt>

⁷⁵ Svegaarden, «Stein Krosby».

samtidskonteksten og til slutt så hadde jeg fokus på media sin fordeling av skyld. Dette var verktøyene jeg brukte for å svare på problemstillingen, og videre vil jeg trekke frem poengene jeg har kommet med for å konkludere oppgaven.

Ved å bruke NIMBY-tilnærmelsen på Krosby- og Johaug-saken kunne jeg allerede her se en forskjell i media sin behandling av sakene. Som nevnt så hentet jeg inspirasjon fra Wagner og Kristiansen, da de hadde brukt tilnærmelsen for å vurdere forskjellen av norsk og svensk media sin omtale av Johaug-saken. De mente at det kunne trekkes linjer mellom norsk media sin omtale av Johaug-saken og NIMBY-syndromet, og at dette påvirket behandlingen av saken⁷⁶. Det samme kom jeg frem til i min analyse angående Johaug-saken, og det er flere avisartikler som peker i retningen av NIMBY-syndromet. Som nevnt tidligere så fremhevet både Hanstad og Ingebrigtsen Norge sin status innen antidoping, og det ble klart at Norge var for å slå hardt ned på doping⁷⁷. I kontrast til dette så ble tonen en annen når diskusjonen rundt Johaug sin straff var i søkelyset, og i media ble det klart at det generelle inntrykket var at hun ble behandlet urettferdig. Johaug ble straffet for hardt mente media, og både Brå, Pettersen og Sundby uttalte at dette var en urettferdig straff⁷⁸. I motsetning til de norske profilene, så kom det kritiske spørsmål fra blant annet Jauhojärvi, Saarinen og Holmberg. Det var altså stort sett mer fokus på at Johaug var skyldig når norsk media intervjuet utenlandske profiler, kontra norske profiler som hadde fokuset på å forsvare Johaug. Her kan det altså trekkes linjer mellom norsk media sin omtale av Johaug-saken og NIMBY-syndromet, og dette kan tenke seg å komme av at Norge vil beskytte sin høye status innen antidoping og rykte for rene utøvere.

Når det kommer til Krosby-saken, så er en stor forskjell at denne saken ble omtalt som det den faktisk var, en dopingskandale. Dette høres mer alvorlig ut i forhold til slik media omtalte Johaug-saken som dopingsjokket. Det er også langt færre avisartikler i Krosby-saken som tilsier at NIMBY-syndromet var til stede, foruten helt i starten da Guljajev ble tungt vektlagt med tanke på skyld. Dette mener jeg kan være fordi Norge ikke har det samme ryktet å ta vare på i 1988, kontra i 2016. Det ble ikke nevnt noe om Norge sin status innen antidopingarbeid i kildene til Krosby-saken, mens det var flere kilder på dette i Johaug-saken. Med andre ord er det ikke samme belegg for at NIMBY-syndromet skal ha vært til stede i 1988, og jeg mener dette kan ha påvirket media sin omtale av sakene. Slik jeg ser det så kan NIMBY-syndromet ha påvirket media sin omtale av Johaug-saken, slik at media hadde en mer

⁷⁶ Ulrik Wagner og Elsa Kristiansen, «The Fall of the Queen of Nordic Skiing».

⁷⁷ Strøm, «Hanstad om dopingsaken».

⁷⁸ Bengt Berg, «-Det kunne ha skjedd meg».

forsvarende rolle, mens i Krosby-saken så mener jeg NIMBY-syndromet var fraværende, og følger av dette er at media ikke hadde samme fokus på å forsvare den dopingtatte utøveren.

Videre så var jeg inne på samtidskontekst og hvordan dette påvirket media. Ray Taras mener at begrepet russofobi var veldig aktuelt under den kalde krigen, og at russere ofte ble forhåndsdomt i den vestlige delen av verden⁷⁹. Dette stemmer med slik jeg tolket kildene til Krosby-saken, og det kan være grunn til å tro at russofobi har påvirket media i omtalen av saken. Guljajev ble blant annet sett på som «den nye sovjetborger»⁸⁰, etterfulgt av at positive komplimenter om hans karisma. Slik jeg tolker det vil det si at Guljajev her er et unntak fra den generelle forhåndsdommen om russere, altså at han er et positivt avvik fra den ellers negative stereotypen. Videre ble det også uttalt i VG at den russiske forklaringen ikke ble trodd på, de mente altså at russerne løy, som igjen kan tilsi at de ikke så på russerne som troverdige personer⁸¹.

Johaug-saken sin omtale mener jeg også ble påvirket av samtidskontekst, og her kunne vi se at dopingsaken ble nyansert ved å sammenlignes med andre aktuelle dopingsaker. Saken til Contador og saken til Sundby ble brukt som to eksempler i media, og dette påvirker altså hvordan media omtaler Johaug-saken. Dopingverdiene til Johaug ble sammenlignet med Contador sine, og dette satte saken til både Johaug og Contador i et nytt lys, ettersom at det generelle inntrykket i Norge var at Contador løy. Sundby-saken også brukt, og dette hadde blant annet en effekt med at Johaug fikk mindre fokus. Dagbladet brukte Sundby-saken som sammenligning i en av sine artikler, og spurte blant annet Jauhojärvi og Saarinen om de syntes Johaug-saken eller Sundby-saken var verst⁸². Det er altså tydelig at andre aktuelle dopingdommer preget media sin omtale av Johaug-saken.

Så var det temaet om skyld, og hvordan media var med på å fordele denne. I Krosby-saken så startet fokuset på Krosby selv og Guljajev, men beveget seg mer over på Krosby ettersom at han ble tatt i løgn angående et intervju med VG, som nevnt tidligere. Krosby selv prøvde å fordele skylden over på Guljajev, men etter at han hadde hatt ulike forklaringer til media så ble han gjennomskuet som skyldig. Norsk media forventet at Guljajev også skulle bli straffet på lik linje med Krosby, men etter at det sovjetiske forbundet kom med sin forklaring ble det klart at Guljajev bare fikk en advarsel, og skylden havnet på legen Smetanin.

⁷⁹ Taras, *Russia's Identity in International Relations*.

⁸⁰ Sjem og Dalby, «Nikolaj Guljajev – den nye sovjetborger».

⁸¹ Røine, «-Tror ikke på russerne».

⁸² Godø, «Finnene kjøper ikke leppe-forklaring».

I Johaug-saken så startet Johaug selv med å uttale at hun ikke hadde noe skyld i dette, og media satte fokuset på legen hennes, Bendiksen. Det ble blant annet laget egne avisartikler om Bendiksen, og Ståle Solbakken ble intervjuet for å svare på hvordan denne store feilen kunne skje med hans venn, Bendiksen⁸³. Dette satte Johaug i en slags offerrolle, og hun ble ikke jaktet på i media på samme måte som Krosby ble. Johaug fikk altså lite skyld i norsk media, og mye av grunnen til dette kan blant annet være at populære profiler som Brå og Pettersen sa i media at det kunne skjedd med hvem som helst⁸⁴. Bendiksen ble altså sittende igjen med mye av skylden, og dette kan muligens ses på som et mønster da både Guljajev og Sundby sine leger også satt igjen med mesteparten av skylden.

Jeg har nå oppsummert de tre temaene jeg gikk gjennom og som jeg kaller for verktøyene jeg bruker i denne medieanalysen. Etter å ha sett på medieomtalen av dopingsakene med en NIMBY-tilnærming, i lys av samtidskontekst og med fokus på skyldfordeling så kan man se at sakene har blitt omtalt forskjellig. Dopingsakene ble behandlet forskjellig blant annet ved at NIMBY-syndromet tilsynelatende er mer til stede i 2016, kontra 1988, og at dette påvirket media sin omtale av de to sakene. Samtidskonteksten påvirket også media, der det er belegg for å tro at russofobi kan ha påvirket media sin omtale under Krosby-saken, og at andre aktuelle dopingdommer påvirket hvordan media skrev om og omtalte Johaug-saken. Skyld ble også fordelt forskjellig i sakene, og dette var igjen med på å påvirke media sin omtale. Johaug ble mer sett på som et offer, mens Krosby ble sett på som en skyldig. Dette påvirket hvordan media var opptatt av å beskytte Johaug, og mer opptatt av å felle Krosby. Jeg har altså nå brukt relevant teori, og forklart hvordan dette påvirket media sin omtale av Krosby-saken og Johaug-saken.

Til slutt vil jeg se litt kritisk på min egen oppgave. Det er viktig å understreke at jeg kun har hentet utdrag fra norsk media sin omtale fra disse sakene, dette er fordi oppgaven hadde blitt alt for stor om jeg skulle ha presentert enda flere primærkilder. Jeg måtte avgrense meg, og har prøvd å få et respektivt kildegrunnlag basert på de utdragene jeg valgte. Videre vil jeg også dra frem at jeg kunne sett på sakene i lys av andre temaer, for eksempel kjønnsperspektiv, men i og med at dette temaet er veldig stort så hadde jeg ikke plass til det i denne oppgaven, men til videre forskning kunne dette vært en interessant tilnærming å bruke. De to dopingsakene er også to forskjellige brudd på dopingreglementet, og dette kan også ha påvirket media sin omtale av sakene. Avslutningsvis håper jeg at selv om jeg bare kunne presentere utdrag av

⁸³ Overvik og Strøm, «-Jeg føler med ham».

⁸⁴ Vesteng, «Det som er skjedd med Johaug kunne skjedd meg. Det kunne skjedd hvem som helst».

media sin omtale, så fikk jeg svart på problemstillingen i lys av interessante tilnærminger og temaer.

Litteraturliste:

Primærkilder:

- Antonsen, Hugo. «Jeg har dopet meg.» *Dagbladet*, 22. januar 1988, 25.
- Baardsen, Joachim. «De ubesvarte spørsmålene.» *Dagbladet*, 17. oktober 2016, 14.
- Berg, Bengt. «-Det kunne ha skjedd meg.» *Dagbladet*, 20. oktober 2016, 20.
- Bræin, Edvard. «Jeg var dopinglanger.» *Dagbladet*, 18. januar 1988, 1.
- Bræin, Edvard. «Jeg ville bare hjelpe en venn.» *Dagbladet*, 18. januar 1988, 20.
- Bræin, Edvard. «Guljajev er ferdig.» *Dagbladet*, 22. januar 1988, 1.
- Eriksen, Arvid. «Politiet tror ikke på Krosby.» *VG*, 20. januar 1988, 1.
- Eriksen, Arvid. «Krosbys tre forklaringer.» *VG*, 20. januar 1988, 26.
- Eriksen, Arvid. «From Russia With Love.» *VG*, 16. januar 1988, 38.
- Eriksen, Arvid. «Disk på livstid?.» *VG*, 19. januar 1988, 30.
- Godø, Øyvind. «Finnene kjøper ikke leppe-forklaring.» *Dagbladet*, 14 oktober 2016, 18.
- Holden, Lillian og Wikborg, Jonas. «-Hun har behov for fred og ro.» *VG*, 16. oktober 2016, 4.
- Odiin, Rolf A. «Siste fra Moskva: Sportskomiteen i møte.» *VG*, 20. januar 1988, 25.
- Overvik, Jostein og Strøm, Ole K. «-Jeg føler med ham.» *VG*, 14. oktober 2016, 7.
- Rasmussen, John. «Det finnes ikke ord.» *Dagbladet*, 14. oktober 2016, 16-17.
- Røine, Niels. «-Tror ikke på russerne.» *VG*, 23. januar 1988, 34.
- Sjem, Sturla og Dalby, Åge. «Nikolaj Guljajev – den nye sovjetborger.» *VG*, 23. januar 1988, 36.
- Strøm, Ole K. «Folket gir Johaug lite ansvar for doping.» *VG*, 14. oktober 2016, 4-5.
- Strøm, Ole K. «-Merkelig at leppekrem er doping.» *VG*, 14. oktober 2016, 7.
- Strøm, Ole K. «Hanstad om dopingsaken: -Temmelig sær greie.» *VG*, 16. oktober 2016, 4.
- Strøm, Ole K. «Denne saken er en kjempeutfordring for Norge som moralens vokter.» *VG*, 17. oktober 2016, 6.
- Svegaarden, Knut E. «Komedien som ble til tragedie.» *VG*, 24. oktober 2017, 6-9.
- Svendsby, Egil. «Doping.» *VG*, 16. januar 1988, 36-37.
- Vesteng, Camilla. «Det som er skjedd med Johaug kunne skjedd meg. Det kunne skjedd hvem som helst.» *VG*, 20. oktober 2016, 4-5.

Sekundærkilder:

- Braastad, Even. «Sundby utestenges etter brudd på dopingregler.» Hentet 12. mai 2021 fra <https://www.vg.no/sport/langrenn/i/vLoxX/sundby-utestenges-etter-brudd-paa-dopingregler>.
- Bryhn, Rolf og Pettersen, Stig A. «Therese Johaug.» Hentet 5. mai 2021 fra https://snl.no/Therese_Johaug.
- Burheim, Mads G. «Johaug hadde 260 ganger mer dop i kroppen enn Contador: Endelig nyanserer vi ting litt.» Hentet 11. mai 2021 fra <https://www.dagbladet.no/sport/johaug-hadde-260-ganger-mer-dop-i-kroppen-enn-contador---endelig-nyanserer-vi-ting-litt/67241247>.
- Christiansen, Anders K. Og Aaserud, Mikal. «Slik kan Sundby-dommen skape Johaug-trøbbel.» Hentet 12. mai 2021 fra <https://www.vg.no/sport/langrenn/i/XyL8n/slik-kan-sundby-dommen-skape-johaug-troebbel>.
- Kinder, Peter D. «Not in My Backyard Phenomenon.» Hentet 10. mai 2021 fra <https://www.britannica.com/topic/Not-in-My-Backyard-Phenomenon>.
- Sundby, Jørn. «Johan Olav Koss.» Hentet 1. mai 2021 fra https://snl.no/Johann_Olav_Koss#-OL_p%C3%A5_Lillehammer.
- Svegaarden, Knut E. «Stein Krosby: Skøyteløperen som ble forhatt, utstøtt og dopingdømt.» Hentet 14. mai 2021 fra <https://www.vg.no/sport/i/8wkzv1/stein-krosby-skoeyteloepere-som-ble-forhatt-utstoett-og-dopingdoemt>.
- Sæther, Esten O. «Skøyter som nasjonalsport.» Hentet 1. mai 2021 fra <https://www.dagbladet.no/sport/skoyter-som-nasjonalsport/66034884>.
- Sæther, Esten O. «Jo, det ble funnet 260 ganger mindre dop hos Contador. Men hva så?.» Hentet 11. mai 2021 fra <https://www.dagbladet.no/sport/jo-det-ble-funnet-260-ganger-mindre-dop-hos-contador-men-hva-sa/68660226>.
- Taras, Ray. *Russia's Identity in International Relations: Images, Perceptions, Misperceptions* (New York: Routledge, 2012).
- Tveito, Sjur. «Ingen ser skøyter på tv.» Hentet 1. mai 2021 fra <https://direkte.vg.no/vintersport/news/ingen-ser-skoeyter-paa-tv.qBL8KVgId9Xx>.
- Wagner, Ulrik og Kristiansen, Elsa. «The Fall of the Queen of Nordic Skiing.» Hentet 12. mai 2021 fra https://www.researchgate.net/publication/332580432_The_Fall_of_the_Queen_of_Nordic_Skiing.

Wexler, Mark N. «A sociological framing of the NIMBY (Not In My Backyard) syndrome.»

International Review of Modern Sociology, 26,1 (1996): 91-110,

<https://www.jstor.org/stable/pdf/41421101.pdf>.

«Pressemelding 13. oktober 2016,» Hentet 05. mai 2021 fra

<https://www.antidoping.no/nyheter/pressemelding-13-oktober-2016>.

«Sundby synes synd på Johaug: -Det er uendelig trist.» Hentet 12. mai 2021 fra

<https://www.dagbladet.no/sport/sundby-synes-synd-pa-johaug---det-er-uendelig-trist/68658983>.

«Tidslinje for Therese Johaug's positive dopingprøve.» Hentet 10. mai 2021 fra

<https://www.langrenn.com/tidslinje-for-johaugs-positive-dopingproeve.5917298-1743.html>.

«5000m Men Junior World Record Progression.» Hentet 2. Mai 2021 fra

<http://www.isu.html.infostradasports.com/cache/TheASP.asp@PageID=103150&SportID=103&RecordTypeID=11&EventID=5&GenderID=1&TaalCode=2&StyleID=0&Cache=2.html>.